

А.С. Дәулетова^{1*} , С.Д. Мамраймов² , А.О. Спатай³

¹М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университеті
Шымкент қ.,160000, Қазақстан Республикасы

²Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті,
Шымкент қ.,160000, Қазақстан Республикасы

³Орталық Азия Инновациялық университеті,
Шымкент қ.,160000, Қазақстан Республикасы

*e-mail: dauletova-ainur@mail.ru

БОЛАШАҚ ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГТАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІНІҢ МӘНІ

Аңдатпа

Болашақ педагог-психологтардың зерттеушілік құзыреттіліктері – олардың кәсіби қызметінде маңызды орын алатын дағдылар мен білімдердің жиынтығы. Педагог-психолог мамандары тек теориялық біліммен шектеліп қоймай, сонымен қатар әртүрлі психологиялық әдістер мен зерттеу тәсілдерін қолдана білуі керек. Олар мектептегі және басқа да оқу орындарындағы білім алушылардың психологиялық жағдайларын зерттеу, олардың дамуындағы өзгерістер мен проблемаларды анықтау мақсатында ғылыми зерттеулер жүргізеді. Зерттеушілік құзыреттілік болашақ педагог-психологқа маңызды аспектілеріне тоқталады. Осылайша, болашақ педагог-психологтардың зерттеушілік құзыреттіліктері олардың кәсіби қызметінде маңызды рөл атқаратындығы мақалада келтірілген. Бұл дағдылар оларды әртүрлі психологиялық мәселелерді шешуге, ғылыми көзқарастарды қалыптастыруға және тиімді әдістер мен тәсілдерді қолдануға қабілетті етеді, сонымен қатар педагогикалық процестің сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Қазіргі қоғамда білім беру тек академиялық біліммен шектелмей, оқушылардың жеке тұлғалық және әлеуметтік дамуына бағытталуы тиіс. Осы мақсатта болашақ педагогтар мен психологтардың зерттеушілік құзыреттіліктерін дамыту қажеттілігі айқындалады. Педагог-психологтардың зерттеушілік дағдылары олардың кәсіби қызметінің маңызды бөлігі болып табылады және білім беру әдістерін жетілдіруге мүмкіндік береді. Мақала мақсаты - педагог-психологтардың зерттеушілік құзыреттілігі, олардың білім беру мен психология саласындағы рөлін қарастырып, дамыту жолдарын ұсыну.

Негізгі сөздер: тұлғалық даму, зерттеушілік құзыреттілік, талдау, психолог-педагог, кәсіби қызмет

Кіріспе

Қазіргі қоғамда білім беру жүйесі тек білім берумен шектелмей, шәкірттердің жеке тұлғалық және әлеуметтік дамуына бағытталған интеграцияланған білім беру процесін қалыптастыруды мақсат етеді. Бұл мақсатқа жету үшін болашақ педагогтар мен психологтар өз қызметтерінде зерттеушілік құзыреттіліктерін дамытып, білім беру мен психологиялық процестерді тиімді ұйымдастыруға қабілетті болуы тиіс [1]. Педагог-психологтардың зерттеушілік құзыреттілігі оның кәсіби қызметінің негізі ретінде ерекше маңызға ие [2]. Бұл құзыреттілік тек қана педагогикалық жұмыстарды жүзеге асыруда емес, сонымен қатар зерттеу, диагностика жүргізу, жаңа білім беру әдістемелерін жасау және оларды енгізу үшін де қажет [3].

Зерттеушілік құзыреттілік – педагог-психологтың зерттеу жүргізу қабілеттілігі мен дағдыларын қамтитын және ғылыми-педагогикалық проблемаларды шешуге бағытталған білім, дағды мен тәжірибе жиынтығы. Бұл құзыреттілік педагог-психологтың өз кәсіби қызметінде инновациялық әдістерді қолдануға, білім беру үдерісін бағалауға және оңтайландыруға мүмкіндік береді. Болашақ педагог-психологтың зерттеушілік құзыреттілігі педагогика мен психология саласында ғылыми зерттеу жүргізу үшін қажетті кәсіби дағдыларды меңгеруге көмектеседі [4].

Зерттеушілік құзыреттілік педагог-психологтың тек теориялық біліммен ғана емес, ғылыми зерттеулерді жүргізу, алынған нәтижелерді талдау және оларды оқу үдерісінде қолдануға дайын болуымен ерекшеленеді. Осы орайда, педагог-психологтың зерттеу дағдылары оның кәсіби қызметінің сапасын арттыруға және білім беру саласындағы зерттеулердің нәтижелерін тәжірибеде тиімді пайдалануға мүмкіндік береді [5].

Болашақ педагог-психологтың зерттеушілік құзыреттілігінің мәні білім беру және психологиялық жұмыстарды ғылыми тұрғыдан негіздеу, оның әдістемелік деңгейін көтеру және білім алушылардың дамуына бағытталған жаңа тәсілдерді қалыптастыруда жатыр. Педагог-психологтың ғылыми зерттеулер жүргізуі оның іс-әрекетіне шығармашылық тұрғыдан қарауына, оның нәтижелерін бағалап, нәтижесінде алынған мәліметтерді білім беру процесіне енгізуіне мүмкіндік береді [6].

Зерттеушілік құзыреттілік педагог-психологтың келесі маңызды аспектілерін қамтиды:

1. Ғылыми-зерттеу қабілеті: Бұл педагог-психологтың ғылыми зерттеулер жүргізу, зерттеу әдістерін таңдау, нәтижелерді талдау және қорытынды жасау қабілетіне ие болу дағдыларын білдіреді.

2. Креативтілік және инновация: Зерттеушілік құзыреттілік педагог-психологқа білім беру және психологиялық процестерді жаңашыл әрі тиімді жолдармен жүзеге асыруға мүмкіндік береді [7].

3. Аналитикалық ойлау: Зерттеу процесінде педагог-психолог нақты мәселелерді зерттеп, оларды талдау, салыстыру және қорытынды жасау қабілетіне ие болу керек.

4. Ғылыми жазу дағдылары: Педагог-психологтар ғылыми мақалалар, баяндамалар, зерттеу жұмыстары сияқты шығармашылық жұмыстарды жазып, ғылыми ортада өз ойын дәлелді түрде жеткізе білуі тиіс.

5. Кәсіби білім мен дағдыларды дамыту: Зерттеушілік құзыреттілік педагог-психологтың өзін-өзі дамытуға және үнемі кәсіби біліктілігін арттыруға ұмтылуына әсер етеді [8].

Зерттеушілік құзыреттілік педагог-психологтың білім беру үдерісіндегі кәсіби біліктілігі мен дағдыларын дамытудағы маңызды қадам болып табылады. Бұл құзыреттілік жоғары оқу орындарында білім алушы болашақ мамандарға арнайы курстар, семинарлар және тренингтер арқылы қалыптасады [9]. Студенттерді ғылыми-зерттеу жұмыстарына тарту, оларға зерттеу әдістерін, аналитикалық ойлау дағдыларын үйрету, әрі оларды тәуелсіз ғылыми жұмыстар жүргізуге ынталандыру маңызды. Сонымен қатар, ғылыми жобаларға қатысу, ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындау, түрлі ғылыми форумдар мен конференцияларға қатысу студенттердің зерттеушілік құзыреттілігін дамытуға үлкен әсер етеді [10].

Зерттеу материалдары мен әдістері

Мақала жазу барысында болашақ педагог-психологтар мен оқытушылардың зерттеушілік құзыреттіліктерінің мәніне қатысты пікірлерін жинау үшін сауалнама жүргізу әдісі қолданылды. Сауалнама Google Forms платформасы арқылы онлайн форматта, ашық сұрақтарға жауап беру арқылы жүзеге асырылды. Бұл тәсіл респонденттердің анонимді түрде шынайы жауап беруіне мүмкіндік берді және деректерді жинаудың тиімді әрі қолжетімді әдісі ретінде таңдалды. Сауалнамадағы сұрақ саны – 10. Сауалнама зерттеу мақсатына сәйкес екі кезеңде – түсіндіру жұмыстарына дейін және кейін жүргізілді. Бұл зерттеуге қатысушылардың көзқартары мен тәжірибелік дағдыларындағы өзгерістерді бағалауға мүмкіндік берді. Сауалнама авторлар тарапынан арнайы әзірленді. Сонымен қатар жалпы ақпараттан (жасы, оқу орны, курсы т.б.), негізгі бөлімнен яғни зерттеу тақырыбына сәйкес сұрақтар, қосымша пікір жазу үшін ашық сұрақтардан құралды. Бұл әдіс студенттердің цифрлық білім беру ортасында зерттеу

жүргізуге деген қызығушылықтары мен дайындық деңгейлерін анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, зерттеу барысында салыстырмалы деректер жиналды.

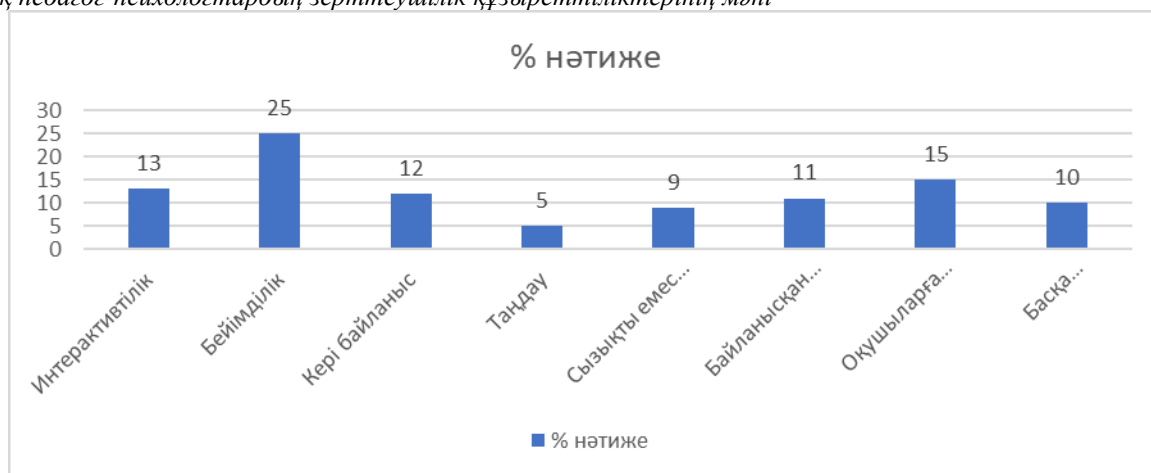
Нәтижелер және оларды талқылау

Жоғарыда айтылғандай, әдебиеттерді талдай отыра зерттеушілік құзыреттіліктің қалыптасуы – бұл білім алушының өз бетінше зерттеу жүргізуге, ғылыми әдістерді қолдануға, ақпарат жинауға және оны талдауға қабілеттілігін дамыту процесі. Бұл құзыреттілік білім беру жүйесінде, әсіресе жоғары білімде, өте маңызды болып табылады (кесте-1).

Кесте 1 – Зерттеушілік құзыреттілігінің аспектілері

Зерттеушілік құзыреттіліктің қалыптасуының негізгі аспектілері	
Зерттеу дағдылары:	Студенттер мен оқушылар ғылыми зерттеулердің әдістерін, құралдарын және техникаларын игеруі қажет. Бұл, мысалы, әдебиеттерді іздеу, зерттеу сұрағын тұжырымдау, гипотезаларды қалыптастыру, деректерді жинау және өңдеу сияқты дағдыларды қамтиды.
Критикалық ойлау:	Оқушылар мен студенттер өздерінің зерттеу тақырыбын терең зерттеп, алынған ақпаратты сын көзбен бағалауға үйренеді. Критикалық ойлау жаңа идеяларды талқылауға, теорияларды сынға алуға және тұжырымдар жасауға көмектеседі.
Жаңа білімді жасау және тәжірибеге енгізу:	Зерттеушілік құзыреттілік жаңа идеяларды шығарып, оларды тәжірибе жүзінде қолдана білу дағдыларын қалыптастырады. Бұл әсіресе ғылыми жобалар мен инновациялық зерттеулерде маңызды.
Коммуникация дағдылары:	Зерттеу нәтижелерін дұрыс жеткізу, ғылыми баяндамалар жазу, ғылыми мақалаларды жариялау — зерттеушілік құзыреттіліктің тағы бір маңызды бөлігі. Бұл дағдылар студенттер мен зерттеушілерді кәсіби ортада жетістікке жетуге дайындайды.
Жұмыс нәтижелерін бағалау:	Қорытындыларды дәлелдермен қолдап, нәтижелердің сапасын анықтай білу маңызды. Бұл зерттеушінің кәсіби біліктілігін арттырады.
Ескерту: Зерттеушілік құзыреттілік қалыптасуының негізгі аспектілері авторлармен құрастырылды	

Arthur C. Graesser өз еңбегінде психологиялық білім беру 21 ғасырда түрленіп, білім берудің түрлі технологиясын пайдаланатындығы және де оқыту технологиясына талдау жасаған [11]. Сол талдау негізінде студенттер арасында сауалнама жүргізілді. Сауалнама нәтижелері келесідей нәтижелер көрсетті (сурет – 1).

Сурет 1 - Оқыту технологиясы бойынша сауалнама нәтижесі.

Ескерту: Arthur C. Graesser оқыту технологиясына жасаған талдау нәтижесінде сауалнама құрастырылды

Бұл диаграммада мүмкіндіктердің көрсеткіштердің пайыздық үлестері берілген, олар оқыту мен білім беру процесінде маңызды рөл атқаратын аспектілер болып табылады. Диаграммаға қарап, біз әрбір көрсеткіштің өз маңыздылығын және оқушылардың дамуына әсерін талдай аламыз. Интерактивтілік (13%) бұл көрсеткіш оқушылар мен мұғалім арасындағы өзара әрекеттесудің деңгейін көрсетеді. 13% интерактивтілік өте орташа деңгейде екенін білдіреді, яғни оқыту процесінде оқушылар мен мұғалімдердің бір-бірімен белсенді байланыс орнатуы жеткіліксіз болуы мүмкін. Бұл аспектіті жақсарту үшін түрлі әдістер мен техникаларды қолдану қажет.

Бейімділік (25%) - оқушылардың әртүрлі жағдайларға, міндеттерге бейімделу қабілетін көрсетеді. Бейімділіктің жоғары пайызы (25%) оқушылардың өзгермелі жағдайларға тез икемделіп, жаңа білімдерді игеруде тиімді жұмыс істейтінін білдіреді. Бұл оқу процесінің сапасының жоғары екендігін көрсетеді.

Кері байланыс (12%) - оқушыларға өз жұмысын бағалау мен түзету мүмкіндігі берілуі керек. 12% кері байланыс өте төмен деңгейде болуы мүмкін, бұл оқыту процесіндегі оқушыларға уақытылы, құрылымды кері байланыстың жеткіліксіз екенін көрсетеді. Бұл мәселені шешу үшін оқушылармен жиі және сапалы кері байланыс жүргізу қажет.

Таңдау (5%) - оқушыларға оқу процесінде еркін таңдау мүмкіндігін беру деңгейін көрсетеді. 5% өте төмен деңгейде, бұл оқушылардың өз оқу жолын немесе әдісін таңдау мүмкіндігінің шектелгенін білдіреді. Оқушыларға көбірек таңдау мүмкіндігін беру, олардың оқуға деген қызығушылығын арттыруға көмектеседі.

Сызықты емес қол жеткізу (9%) - бұл көрсеткіш оқу процесіндегі икемділік пен әртүрлі жолдармен нәтижеге жету мүмкіндігін сипаттайды. 9% сызықты емес қол жеткізу өте төмен болуы мүмкін, бұл білім алушылардың оқу процесінде әртүрлі әдістермен мақсатқа жету мүмкіндігінің шектеулі екендігін көрсетеді. Оқушыларға өздерінің оқу траекториясын анықтау мүмкіндігін арттыру маңызды.

Байланысқан көріністер (11%): Бұл көрсеткіш оқушылардың оқу материалдарын бір-бірімен байланыстырған кезде түсіну деңгейінің жоғары болуын көрсетеді. 11% көрсеткіш, мүмкін, оқытудағы байланыстардың жеткіліксіз екендігін білдіреді. Оқушылардың бір-бірімен өзара байланысты ақпараттарды көбірек қарастыруы оқу сапасын арттыруға септігін тигізеді.

Оқушыларға ашық ақпарат (15%): Бұл көрсеткіш оқушыларға оқу процесінде ақпараттың ашықтығын көрсетеді. 15% ашық ақпараттың болуы оқу процесінің айқын әрі

түсінікті екендігін білдіреді. Алайда бұл деңгей де жақсартуды қажет етеді, өйткені ашық ақпарат оқушылардың білім алуын тиімді етеді.

Басқа адамдармен байланыс (10%): Бұл көрсеткіш оқу процесінде оқушылардың басқа адамдармен, мысалы, ата-аналармен немесе қоғаммен өзара байланысын көрсетеді. 10% басқа адамдармен байланыс өте төмен болуы мүмкін, бұл оқушылардың сыртқы ортамен қарым-қатынасының жеткіліксіз екендігін білдіреді. Бұл аспектіні нығайту үшін түрлі қарым-қатынас стратегияларын қолдану маңызды.

Жалпы алғанда, диаграммадағы пайыздар оқу процесіндегі бірнеше маңызды аспектілердің дамуын көрсетеді. Кейбір көрсеткіштер (бейімділік, ашық ақпарат) жақсы деңгейде болса, басқа аспектілер (интерактивтілік, кері байланыс, таңдау, сызықты емес қол жеткізу) дамытуды қажет етеді. Осы көрсеткіштерді жақсарту арқылы оқу процесінің тиімділігі мен сапасын арттыруға болады.

Зерттеушілік құзыреттіліктің қалыптасуы үшін түрлі әдіс-тәсілдер мен стратегиялар қолданылуы мүмкін, мысалы:

- Жоба жұмыстары мен зерттеу жобалары;
- Ғылыми зерттеулерді өткізу тәжірибесі;
- Әртүрлі ғылыми бағыттар бойынша шеберлік сабақтары мен тренингтер;
- Зерттеушілермен, профессорлармен, ғылыми мамандармен тығыз байланыс орнату.

Қазіргі білім беру жүйесінде бұл құзыреттілікті қалыптастыру мақсатында көп түрлі бағдарламалар мен курстар өткізіледі, сондай-ақ студенттерге зерттеулер жүргізу барысында тәлімгерлер мен ғылыми жетекшілер қолдау көрсетеді.

Жұмыс жүргізу барысында сауалнамаға 4 курс студенттері, яғни 20-21 жас аралығындағы жастар қатыстырылды. Респонденттерді түсіндірме жұмысына дейінгі және кейінгі сауалнама деп екі бөлімнен тұрды және олардың жауаптарының нәтижелері төмендегідей болды.

Сурет 2 - Зерттеу жүргізуде кездесетін қиындықтар

Ескерту: Авторлармен құрастырылған

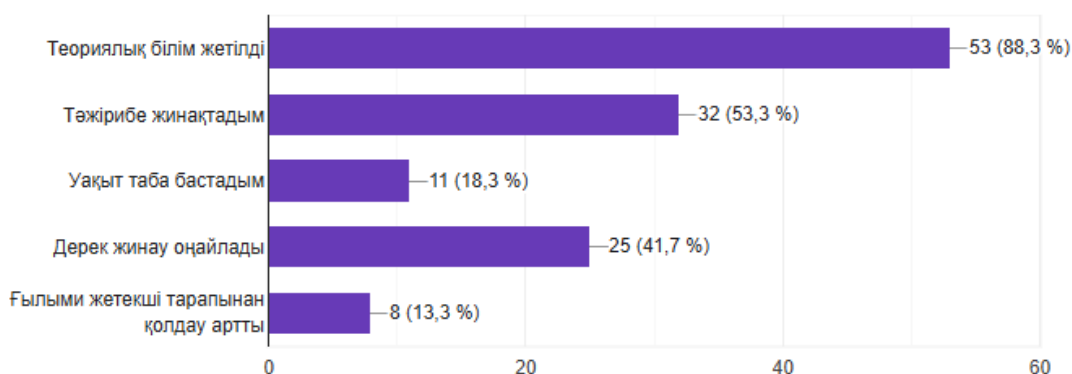
Теориялық білімнің жеткіліксіздігі (73,3%): Бұл жауап респонденттердің басым бөлігінің теориялық білімдері жетіспейтіндігін білдіреді. Бұл көрсеткіш зерттеу жүргізу үшін қажетті терең ғылыми білім мен теориялық негіздер болмауы зерттеу сапасына әсер етуі мүмкін деген қорытындыға алып келеді. Теориялық білімнің жеткіліксіздігі зерттеу сұрағының дұрыс қойылуы мен әдістемелік көзқарасқа қатысты қиындықтарды туындатуы ықтимал.

Тәжірибенің жоқтығы (16,7%): Бұл жауап зерттеу жүргізуде тәжірибенің болмауы да бір фактор екенін көрсетеді. Тәжірибе жетіспеген жағдайда, зерттеу жұмысының ұйымдастырылуы мен әдістемелік шеберлігіне қатысты қиындықтар туындауы мүмкін. Бұл зерттеу жүргізушінің тек теориялық білімді жақсы меңгергенімен, оны іс жүзінде қолдану дағдыларының жеткіліксіздігін білдіреді.

Уақыттың жетіспеушілігі (5,0%): Бұл көрсеткіш зерттеу жүргізуге уақыттың жетіспеуі мәселесінің де өзекті екенін көрсетеді, бірақ оның әсері теориялық білім мен тәжірибе жетіспеушілігіне қарағанда төменірек. Уақыттың тапшылығы зерттеуді толыққанды жүзеге асыруға кедергі келтіріп, зерттеу нәтижелерінің сапасына әсер етуі мүмкін.

Дерек жинаудың қиындықтары (3,0% және 5,1%): Бұл екі жауап дерек жинау процесінде қиындықтар туындайтынын көрсетеді. Дегенмен, бұл мәселе зерттеу жүргізудің басқа аспектілеріне қарағанда азырақ мәнге ие болып тұр. Деректердің қолжетімділігі, сапасы және оның алыну әдістері зерттеудің негізі болып табылады, бірақ бұл көрсеткіштің салыстырмалы түрде төмен болуы дерек жинаудың қиындықтары тек зерттеу барысында кейбір жағдайларда ғана туындағанын білдіреді.

Бұл жерде ең үлкен қиындық теориялық білімнің жетіспеушілігі болып табылады, ал тәжірибенің жетіспеушілігі де айтарлықтай маңызды мәселе ретінде қарастырылуда. Уақыттың жетіспеушілігі мен дерек жинау қиындықтары салыстырмалы түрде кішігірім қиындықтар болып тұр (сурет -2).

Сурет 3 - Зерттеу жүргізуде қиындықтардың азаю нәтижесі

Ескерту: Авторлармен құрастырылған

Түсіндіру жұмыстары жүргізілгеннен кейінгі сауалнама нәтижелері респонденттердің зерттеу барысында бірнеше бағыттағы жақсартуларды атап өткенін көрсетеді (сурет - 3).

Теориялық білімді дамыту (53%): Бұл сауалнама барысында респонденттердің өз жұмыстарына қажетті теорияны белсенді түрде меңгергенін көрсететін ең танымал жауап болды. Олар қосымша ресурстарға жүгініп, сарапшылармен кеңесіп, таңдаған саласы бойынша көкжиектерін кеңейтуі мүмкін.

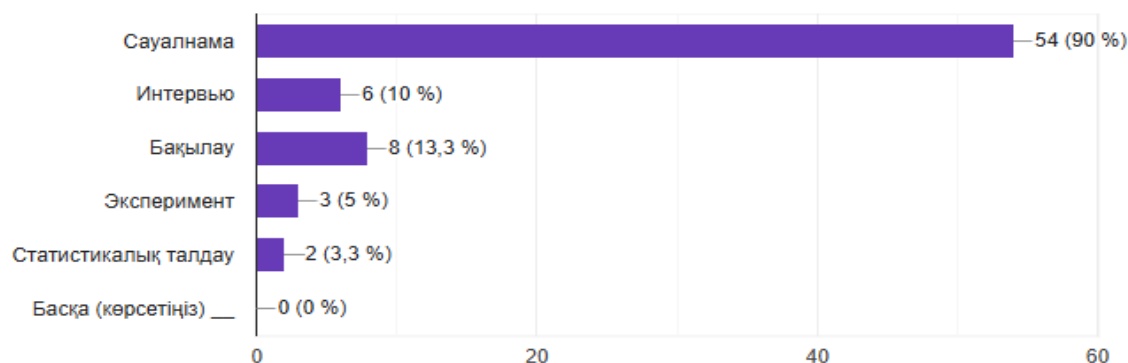
Тәжірибе жинақтау (32%): Бұл нәтиже де заңды, өйткені кез келген зерттеу жаңа дағдылар мен білім алуға мүмкіндік беретін тәжірибе болып табылады. Зерттеушінің тәжірибесі неғұрлым көп болса, соғұрлым оның кейінгі зерттеулерін жүргізу оңайырақ болады.

Уақыттың қолжетімділігі (11%): Бұл жауап тәжірибемен бірге жұмысыңызды тиімдірек жоспарлау және ұйымдастыру мүмкіндігінің пайда болуымен байланысты болуы мүмкін, бұл қосымша уақытты босатады.

Деректерді жинауды жеңілдету (25%): Тәжірибеге сүйене отырып, зерттеушілер сауалнамалар, сұхбаттар немесе мұрағаттармен жұмыс арқылы ақпарат алудың тиімді жолдарын табуы мүмкін. Сондай-ақ олар деректерге қол жеткізуді жеңілдетіп, дұрыс адамдармен және ұйымдармен байланыс орната алады.

Ғылыми жетекшінің қолдауы (8%): Бұл фактор да зерттеудің сәтті өтуінде маңызды рөл атқарады. Тәжірибелі тәлімгердің қолдауы қателіктерден аулақ болуға және құнды кеңестер мен ұсыныстар алуға көмектеседі.

Сауалнама нәтижелері зерттеу үдерісінің оң динамикасын көрсетеді. Респонденттер көптеген салалардағы жағдайдың жақсарғанын атап өтті, бұл ғылыми қызмет үшін қолайлы жағдайлардың жасалып жатқанын көрсетеді.

Сурет 4 - Зерттеу әдістерін қолдану туралы сауалнама нәтижесі

Ескерту: Авторлармен құрастырылған

Суретте көрсетілгендей зерттеудің нәтижелерінен зерттеушілердің арасында ең көп таралған және қолданылатын әдіс сауалнама екенін көруге болады. Респонденттердің 54%-ы сауалнаманы зерттеу әдісі ретінде таңдаған. Бұл сауалнаманың көпшілікке қолжетімді, ыңғайлы және деректерді жинаудың тиімді әдісі екенін көрсетеді.

Интервью әдісін респонденттердің 6%-ы таңдаған. Интервью - бұл терең және сапалы ақпарат алуға мүмкіндік беретін әдіс. Бірақ оның өткізілуі көп уақытты қажет етеді және ресурстарды қажет етеді.

Бақылау әдісін респонденттердің 8%-ы таңдаған. Бақылау - бұл зерттеушінің тікелей қатысуымен және бақылауымен жүргізілетін әдіс. Ол адамдардың мінез-құлқын, әрекеттерін және өзара қарым-қатынасын зерттеуге мүмкіндік береді.

Эксперимент әдісі 3%-ы құрайды. Эксперимент - бұл зерттеушінің бақылауымен және қатысуымен арнайы жасалған жағдайларда жүргізілетін әдіс. Ол себеп-салдарлық байланыстарды анықтауға мүмкіндік береді.

Статистикалық талдау әдісі 2%-ын құрайды. Статистикалық талдау - бұл сандық деректерді жинау және талдау арқылы зерттеу жүргізу әдісі. Ол заңдылықтарды, тенденцияларды және байланыстарды анықтауға мүмкіндік береді.

Соңғы орында "басқа" деген жауап түр, оны ешкім таңдамаған. Бұл зерттеуде жоғарыда аталған әдістерден басқа зерттеу әдістері қолданылмағанын көрсетеді.

Жалпы, бұл зерттеудің нәтижелерінен зерттеушілердің әртүрлі зерттеу әдістерін қолданатынын көруге болады. Әрбір әдістің өзінің артықшылықтары мен кемшіліктері бар, және оны таңдау зерттеудің мақсатына, міндеттеріне және қолда бар ресурстарға байланысты.

Түсіндіру жұмыстары жүргізілгеннен кейінгі сауалнама нәтижелері (сурет - 5) респонденттердің басым көпшілігі (95%) зерттеу әдістерін толық меңгергендігіне сенімді екенін көрсетті. Ал аз ғана бөлігі (5%) әдістермен таныс болғанымен, оларды қолдану тәжірибесі аз екенін мойындайды.

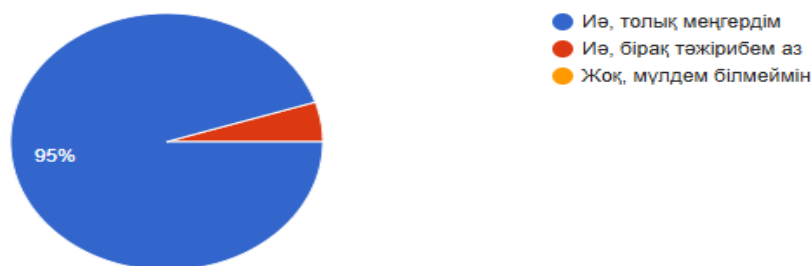
Толық меңгеруге сенімділік: Зерттеу әдістерін толық меңгергенін айтқан респонденттердің мұндай жоғары пайызы бірнеше факторларды көрсетуі мүмкін:

Нағыз жоғары дайындық деңгейі: Респонденттер ауқымды дайындықтан өткен және зерттеу әдістерін практикалық қолдануда жеткілікті тәжірибеге ие болуы мүмкін.

Өзін-өзі бағалауды асыра бағалау: Кейбір респонденттер жеткілікті практикалық тәжірибесі болмаса, өз білімі мен дағдыларын асыра бағалауы мүмкін.

Бағалау критерийлерін нақты түсінбеу: Респонденттердің зерттеу әдістерін меңгеру деңгейін объективті бағалай алатын нақты критерийлері болмауы мүмкін.

«Білімді, бірақ тәжірибесіз» аз пайызы: Бұл нәтиже өте табиғи. Практикасыз теориялық білім аз. Зерттеу әдістерін толық меңгеру үшін оларды тәжірибеде қолданып, нақты ғылыми жобаларға қатысу қажет.

Сурет 5 - Зерттеу әдістерін меңгеру деңгейіңізді бағалау нәтижесі
Ескерту: Авторлармен құрастырылған

Толық меңгеруге сенімділік: Зерттеу әдістерін толық меңгергенін айтқан респонденттердің мұндай жоғары пайызы бірнеше факторларды көрсетуі мүмкін:

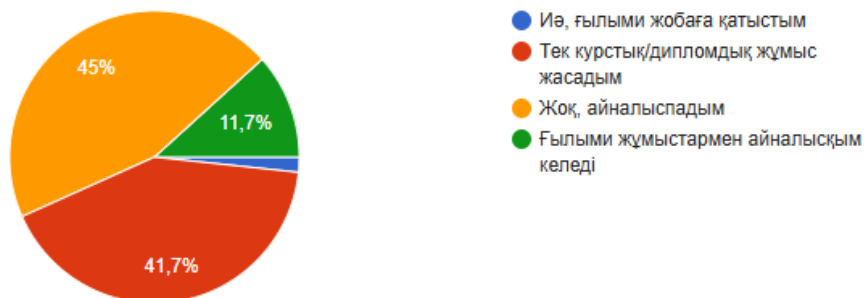
Нағыз жоғары дайындық деңгейі: Респонденттер ауқымды дайындықтан өткен және зерттеу әдістерін практикалық қолдануда жеткілікті тәжірибеге ие болуы мүмкін.

Өзін-өзі бағалауды асыра бағалау: Кейбір респонденттер жеткілікті практикалық тәжірибесі болмаса, өз білімі мен дағдыларын асыра бағалауы мүмкін.

Бағалау критерийлерін нақты түсінбеу: Респонденттердің зерттеу әдістерін меңгеру деңгейін объективті бағалай алатын нақты критерийлері болмауы мүмкін.

«Білімді, бірақ тәжірибесіз» аз пайызы: Бұл нәтиже өте табиғи. Практикасыз теориялық білім аз. Зерттеу әдістерін толық меңгеру үшін оларды тәжірибеде қолданып, нақты ғылыми жобаларға қатысу қажет.

Сауалнама нәтижелері респонденттердің зерттеу әдістерін меңгеруіне деген сенімінің жоғары деңгейін көрсетеді. Дегенмен, неғұрлым объективті бағалау үшін нақты критерийлер әзірлеп, білімді практикалық қолдану мүмкіндігін қамтамасыз ету қажет.

Сурет 6 - Ғылыми-зерттеу жұмыстарымен айналысу бойынша сауалнама нәтижесі
Ескерту: Авторлармен құрастырылған

Суретте көрсетілгендей, респонденттердің көпшілігі курстық жұмыс/дипломдық жұмыстарды жазу тәжірибесі бар (41,7%) немесе ешқашан ғылыми жұмыс жасамаған (45%). Тек аз ғана бөлігі (1,6%) ғылыми жобаларға қатысты, ал 11,7% ғылыми қызметпен айналысуға ниет білдірді.

Курстық жұмыстарды/диссертацияларды орындағандардың жоғары пайызы: Бұл респонденттердің көпшілігінің ақпарат жинау, деректерді талдау және нәтижелерді жазу сияқты ғылыми жұмыс негіздерімен таныс екенін көрсетеді. Дегенмен, курстық және дипломдық жұмыстар, әдетте, білім беру сипатына ие және елеулі ғылыми зерттеулерді қажет етпейді.

Ғылыми-зерттеу жұмыстарымен айналыспағандардың айтарлықтай үлесі: Бұл фактіні әртүрлі себептермен түсіндіруге болады, мысалы, ғылымға қызығушылықтың болмауы, зерттеуге қатысу мүмкіндігінің болмауы немесе зерттеуді қалай бастау керектігі туралы ақпараттың жеткіліксіздігі.

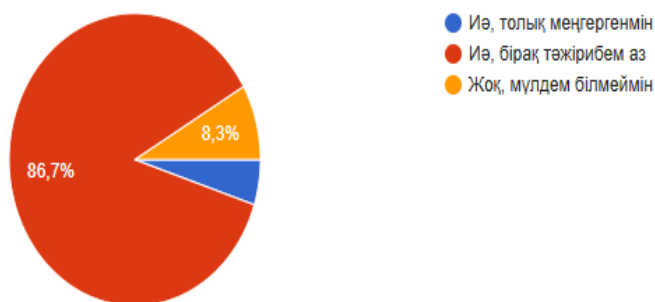
Ғылыми жобаға қатысушылардың төмен пайызы: Бұл ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндіктері шектеулі екенін немесе респонденттердің бар жобалар мен мүмкіндіктер туралы хабардар еместігін көрсетуі мүмкін.

Ғылыми жұмыспен айналысқысы келетіндердің болуы: Бұл нәтиже кейбір респонденттердің ғылымға деген қызығушылығын және зерттеумен айналысуға дайын екенін көрсетеді. Бұл адамдарға ғылыми мансабын қалай бастау керектігі, жобаларға қатысу мүмкіндіктерін қайдан іздеу керек және қандай дағдыларды дамыту керектігі туралы ақпарат беру маңызды.

Ғылыми жұмыстармен айналысатындардың санын арттыру мақсатында мынадай шараларды ұсынуға болады:

Студенттер мен басқа да қызығушылық танытқан тұлғаларды олар қатыса алатын бар ғылыми жобалар, гранттар мен конкурстар туралы хабардар ету қажет. Ақпаратты іздеу, деректерді талдау, ғылыми мақалалар жазу және нәтижелерді ұсыну сияқты ғылыми жұмыс негіздері бойынша шеберлік сабақтарын, семинарлар мен тренингтер ұйымдастыру. Студенттердің ғылыми зерттеулерге қатысуына жағдай жасау қажет, мысалы, ғылыми үйірмелер, жазғы мектептер және зертханаларда өндірістік тәжірибелер ұйымдастыру арқылы. Жастар арасында ғылымды кеңінен насихаттау, ғалымдардың жетістіктері мен ғылыми зерттеулердің қоғам үшін маңыздылығын айту қажет.

Сауалнама нәтижелері адамдарды ғылыми қызметке тарту саласындағы белгілі бір проблемаларды анықтайды. Дегенмен, ғылыммен айналысқысы келетіндердің бар болуы жағдайды жақсартуға болатынына сенім ұялатады. Бұған қол жеткізу үшін ақпараттандыру, тәрбиелеу және ғылыми зерттеулерге қатысу үшін жағдай жасау бойынша мақсатты шараларды қабылдау қажет.

Сурет 7 - Ғылыми-зерттеу әдістерін білу бойынша сауалнама нәтижесі
Ескерту: Авторлармен құрастырылған

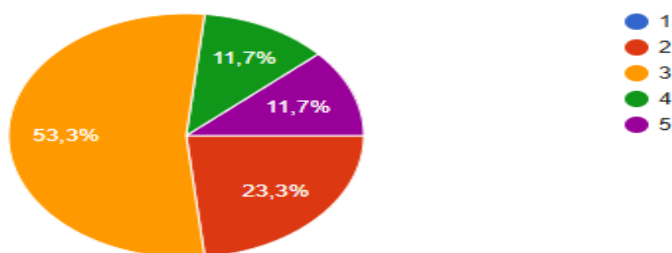
Сауалнама нәтижелері көрсеткендей (сурет - 7), респонденттердің көпшілігі (86,7%) ғылыми зерттеу әдістерімен таныс, бірақ оларды қолдану тәжірибесі аз. Респонденттердің аз пайызы (5%) зерттеу әдістерімен толық таныс, ал өте аз (8,3%) олармен мүлдем таныс емес.

Респонденттердің көпшілігі «біледі, бірақ тәжірибесі жоқ»: Бұл респонденттердің зерттеу әдістері бойынша теориялық білімі бар екенін, бірақ оларды тәжірибеде қолданбағанын немесе шектеулі дәрежеде қолданғанын көрсетеді. Бұл зерттеу әлеуетінің жеткіліксіздігінен, жеткіліксіз тәжірибеден немесе әдістерді тәжірибеде қолданудың қиындығынан болуы мүмкін.

Әдістерді «толық меңгерген» адамдардың аз пайызы: Бұл зерттеу әдістерін толық меңгеру тек теориялық дайындықты ғана емес, сонымен қатар ұзақ мерзімді тәжірибені, тәжірибелі тәлімгерлердің жетекшілігімен нақты ғылыми жобаларға қатысуды қажет ететінін көрсетуі мүмкін.

«Білмейтіндердің» аз саны: бұл жақсы көрсеткіш, бұл ғылыми зерттеулердің негіздері респонденттердің көпшілігіне белгілі бір дәрежеде таныс екенін көрсетеді. Бұл білім беру бағдарламалары аясында зерттеу әдістерінің енгізілуіне байланысты болуы мүмкін.

Сауалнама нәтижелері ғылыми зерттеу әдістерімен таныс респонденттердің көпшілігінің практикалық тәжірибесінің жетіспеушілігі проблемасын көрсетеді. Бұл мәселені шешу тәжірибе үшін мүмкіндіктерді қамтамасыз етуді, оқу бағдарламаларын жетілдіруді, тәлімгерлік пен коучингті дамытуды, сондай-ақ ақпарат пен мотивацияны қамтитын кешенді тәсілді талап етеді.

Сурет 8 - Зерттеушілік дағдының мамандыққа маңыздылығы

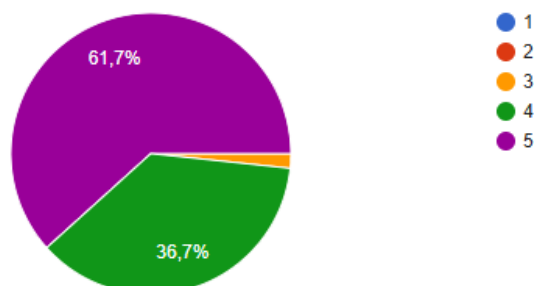
Ескерту: Авторлармен құрастырылған

Респонденттердің көпшілігі (53,3%) зерттеу дағдыларының маңыздылығын «орташа» деңгейде бағалады. Бұл олардың болашақ жұмысында осы дағдылардың қажеттілігін мойындайтынын көрсетуі мүмкін, бірақ оларды маңызды деп санамайды немесе оларды іс жүзінде қалай нақты қолданатынына сенімді емес. Олар зерттеуді болашақ мамандығынан бөлек нәрсе ретінде қарастыруы мүмкін.

Кейбір респонденттер (11,7%) зерттеу дағдыларын «жақсы», ал басқа бөлігі (11,7%) «өте жақсы» деп санайды. Бұл адамдар зерттеу дағдыларын күрделі мәселелерді шешуге, ақпаратты талдауға және негізделген шешімдер қабылдауға мүмкіндік беретін мансапта маңызды рөл атқаратынын мойындайды.

Респонденттердің айтарлықтай бөлігі (23,3%) зерттеу дағдыларының маңыздылығын «орташа деңгейден жоғары» деп бағалады. Бұл олардың болашақ жұмысында зерттеу дағдыларын қолдану әлеуетін көретінін көрсетуі мүмкін, бірақ олардың табысқа жету үшін қаншалықты маңызды екенін толық түсінбеуі мүмкін.

Сауалнама нәтижелері респонденттердің болашақ мамандығы үшін зерттеу дағдыларының маңыздылығын әртүрлі түсінетінін көрсетеді. Бұл дағдылардың маңыздылығы туралы хабардар ету және студенттердің оларды дамытуға көмектесу үшін оқу процесіне зерттеу дағдыларын кіріктіру және практикалық қолдану үшін жағдай жасау үшін мақсатты шаралар қажет (сурет - 8).

Сурет 9 - Зерттеушілік дағдының мамандыққа маңыздылығы

Ескерту: Авторлармен құрастырылған

Сауалнама нәтижелері (сурет – 9) респонденттердің көпшілігі (61,7%) зерттеу дағдыларын болашақ мамандығы үшін «өте маңызды» деп санайтынын көрсетті. Айтарлықтай үлес (36,7%) олардың «маңыздылығын» атап өтті, ал аз ғана пайызы (1,6%) оларды «орташа маңызды» деп санайды. Зерттеушілік дағдыларды ешкім «маңызды емес» деп санамайды.

«Өте маңызды» және «маңызды» жауаптарының басымдылығы: Бұл респонденттердің көпшілігі қазіргі әлемде және кәсіби қызметте зерттеу дағдыларының маңыздылығын түсінетінін көрсетеді. Үнемі өзгеріп отыратын ақпараттық ортада және күрделі мәселелерді шешу қажеттілігі жағдайында ақпаратты іздеу, талдау және түсіндіру, сондай-ақ жаңа идеяларды тудыру қабілеті кез келген кәсіпте табысқа жетудің негізгі факторына айналуға.

«Орташа маңызды» жауаптардың шағын пайызы: Бұл респонденттер өздерінің болашақ жұмысы үшін зерттеу дағдыларының маңыздылығын әлі толық түсінбеуі мүмкін немесе олар бұл дағдыларды олар үшін бірінші кезектегі маңызды деп санамауы мүмкін. Мүмкін олар ғылыми-зерттеу қызметін тек ғылыммен байланыстырады және оның басқа салаларда қолданылуын көрмейді.

«Маңызды емес» жауаптардың жоқтығы: Бұл қазіргі әлемде зерттеу дағдылары белгілі бір дәрежеде әрбір дерлік кәсіпте талап етілетінін көрсетеді.

Сауалнама нәтижелері респонденттердің зерттеу дағдыларының маңыздылығы туралы хабардар болуының жоғары деңгейін көрсетеді. Бұл дағдылардың дұрыс қалыптасып, дамуы үшін оларды оқу-тәрбие үрдісіне кіріктіруге бағытталған мақсатты шараларды қолға алып, олардың іс жүзінде қолданылуына жағдай жасау қажет.

Қорытынды

Зерттеушілік құзыреттілік болашақ педагог-психологтың кәсіби біліктілігінің ажырамас бөлігі болып табылады. Бұл құзыреттілік педагог-психологтарға білім беру процесінде жаңашылдық енгізу, ғылыми зерттеулер жүргізу, алған нәтижелерді іс жүзінде қолдану, сондай-ақ оқу әдістемелерін жетілдіру мүмкіндігін береді. Зерттеушілік құзыреттіліктерін дамыту болашақ маманның кәсіби қызметінде маңызды рөл атқарады, өйткені ол оқушылардың психоэмоционалдық дамуын, білім сапасын арттыру және

Болашақ педагог-психологтардың зерттеушілік құзыреттіліктерінің мәні қоғамдағы түрлі әлеуметтік мәселелерді шешу үшін қажетті дағдыларды меңгеруге көмектеседі.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Шкери́на Т. А. Диагностика исследовательской компетенции будущих педагогов-психологов // Психология обучения. – 2014. – № 4. – 132 с.
- 2 Теми́рбаева А. С., Байса́рина С. С. Болашақ педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудағы өзекті тенденциялар. Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, «Заманауи қоғам және педагогикалық білім беру» тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы.– 2022. – 88 б.
- 3 Мурза́линова А. Күрделі қоғамда білім алу үшін болашақ педагог-психологтардың эмоционалды интеллектісін дамыту // 3i : intellect, idea, innovation-интеллект, идея, инновация. – 2023. – № 4. – 194 б.
- 4 Aubakir A. G. Formation of digital competencies in the process of professional training of future biology teachers // «Қазақстан Республикасы ұлттық ғылым академиясы» РҚБ «Халық» ЖҚ. – 2023. – 26 б.
- 5 Аубаки́р А., Маймата́ева, А., Сумато́хин, С., Сексено́ва, Д. Болашақ биолог мұғалімдерін цифрлық құзыреттіліктерін қалыптастыру // Научный журнал «Вестник НАН РК». – 2023.– № 4(404). – 26 б.
- 6 Храпов С. А. Цифровое образование и эмоциональный мир обучающихся // Вестник Тверского государственного университета. Сер. Философия. – 2021. – 57 с.
- 7 Васи́на Ю. М. Формирование профессиональной компетентности дефектологов в условиях цифровизации образования // Донецкие чтения. – 2024. – 319 с.
- 8 Цой М. П., Разногорская М. Я. Подготовка педагогов-психологов и их коммуникативная компетентность // Образование наука и инновационные идеи в мире. – 2023. – № 2. – 97 с.
- 9 Фоменко Л. Е. Методическое проектирование в системе научно-методической работы с педагогическими кадрами при организации методического сопровождения развития профессиональной компетентности педагогов в рамках требований государственных образовательных стандартов // Дополнительное профессиональное образование педагогических кадров в контексте акмеологических идей. – 2021. – 236 с.
- 10 Лангинен А. А. Компетентностные настройки: возможности методического сопровождения помогающих специалистов // Психолого-педагогические модели и технологии развития личности в цифровой среде. – 2022. – 158 с.
- 11 Graesser, A. C., Sabatini, J. P., & Li, H. Educational psychology is evolving to accommodate technology, multiple disciplines, and twenty-first-century skills.// Annual Review of Psychology. – 2022. – № 1. – 547 p.

ЗНАЧЕНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ-ПСИХОЛОГОВ

Аннотация

Исследовательская компетентность будущих педагогов-психологов представляет собой совокупность навыков и знаний, играющих важную роль в их профессиональной деятельности. Педагоги-психологи должны не только обладать теоретическими знаниями, но и уметь применять различные психологические методы и исследовательские подходы. Они проводят научные исследования с целью изучения психологического состояния обучающихся в школах и других образовательных учреждениях, выявления изменений и проблем в их развитии. В статье рассматривается значимость исследовательской компетентности будущих педагогов-психологов. Эти навыки позволяют им решать различные психологические проблемы, формировать научные взгляды, применять эффективные методы и подходы, а также способствуют повышению качества педагогического процесса. В современном обществе образование не должно ограничиваться только академическими знаниями, но также должно быть направлено на личностное и социальное развитие обучающихся. В связи с этим актуализируется необходимость развития исследовательской компетентности будущих педагогов и психологов. Исследовательские навыки педагогов-психологов являются важной частью их профессиональной деятельности и позволяют совершенствовать методы образования. Цель статьи - изучить роль исследовательской компетентности в сфере образования и психологии и предложить пути её развития.

Ключевые слова: личностное развитие, исследовательская компетентность, анализ, педагог-психолог, профессиональная деятельность

THE SIGNIFICANCE OF RESEARCH COMPETENCE IN FUTURE TEACHER-PSYCHOLOGISTS

Abstract

The research competence of future teacher-psychologists is a set of skills and knowledge that play a crucial role in their professional activities. Teacher-psychologists should not only have theoretical knowledge but also be able to apply various psychological methods and research approaches. They conduct scientific research to study the psychological conditions of students in schools and other educational institutions, identify changes, and detect developmental problems. This article examines the significance of research competence for future teacher-psychologists. These skills enable them to address various psychological issues, develop scientific perspectives, apply effective methods and approaches, and contribute to improving the quality of the educational process. In modern society, education should not be limited to academic knowledge alone but should also focus on the personal and social development of students. Therefore, the need to develop research competence in future teachers and psychologists is becoming increasingly evident. Research skills are an essential part of the professional activities of teacher-psychologists, enabling the improvement of educational methods. The purpose of the article is to study the role of research competence in education and psychology and suggest ways to develop it.

Keywords: personal development, research competence, analysis, teacher-psychologist, professional activity

REFERENCES

1. Shkerina T. A. Diagnostika issledovatel'skoi kompetencii budushhikh pedagogov-psikhologov [Diagnostics of the research competence of future educational psychologists] // Psikhologiya obucheniya 2014. № 4. 132 p. [in Russian]
2. Temirbaeva A. S., Baisarina S. S. Bolaşaq pedagog-psihologtardıñ kāsibi qūzyrettiliğin qalyptastyrudaǵy ózektı tendensialar [Actual trends in the formation of professional competencies of future teachers-psychologists]. L.N.Gumilev atyndaǵy Eurazia ūltyq universiteti, «Zamanauı qoǵam jáne pedagogikalıq bılım beru». – Astana: Halyqaralyq ǵylymi-praktikalıq konferensiasy. 2022. 88 p. [in Kazakh]
3. Murzalinova A. Kürdeli qoǵamda bılım alu úşın bolaşaq pedagog-psihologtardıñ emosionaldy intellektin damytu [Development of emotional intelligence of future teachers-psychologists for education in a complex society]. // 3i: intellect, idea, innovation-intelekt, ideia, innovasia. 2023. № 4. 194 p. [in Kazakh]
4. Aubakir A. G. Formation of digital competencies in the process of professional training of future biology teachers // NGO National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan "public fund" Halyk". 2023. 26 p. [in English]
5. Aubakir A., Maimataeva, A., Sumatokhin, S., Seksenova, D. Bolaşaq biolog mūǵalımderin sıfrlyq qūzyrettiliklerin qalyptastyru [Formation of digital competencies of future biology teachers]. // Nauchnyj zhurnal «Vestnik NAN RK». 2023. № 4(404). 26 p. [in English]
6. Khrapov S. A. Tsifrovoye obrazovanie i emotsionalnyi mir obuchayushhikh [Digital education and the emotional world of students]. // Bulletin of Tver State University // Vestnik Tverskogo gosudarstvennogo universiteta. Ser. Filosofiya. 2021. 57 p. [in Russian]
7. Vasina YU. M. Formirovanie professionalnoi kompetentnosti defektologov v usloviyakh tsifrovizatsii obrazovaniya [Formation of professional competence of defectologists in the context of digitalization of education]. // Donetskies chteniya. 2024. 319 p. [in Russian]
8. Tsoi M. P., Raznogorskaya M. YA. Podgotovka pedagogov-psikhologov i ikh kommunikativnaya kompetentnost [Training of educational psychologists and their communicative competence]. // Obrazovanie nauka i innovatsionnye idei v mire. 2023. № 2. 97 p. [in Russian]
9. Fomenko L. E. Metodicheskoe proektirovanie v sisteme nauchno-metodicheskoi raboty s pedagogicheskimi kadrami pri organizatsii metodicheskogo soprovozhdeniya razvitiya professionalnoe kompetentnosti pedagogov v ramkakh trebovaniy gosudarstvennykh obrazovatelnykh standartov [Methodological design in the system of scientific and methodological work with teaching staff in the organization of methodological support for the development of professional competence of teachers within the framework of the requirements of state educational standards]. // Dopolnitelnoe professionalnoe obrazovanie pedagogicheskikh kadrov v kontekste akmeologicheskikh idei. 2021. 236 p. [in Russian]
10. Langinen A. A. Kompetentnostnye nastroiiki: vozmozhnosti metodicheskogo soprovozhdeniya pomagayushhikh spetsialistov [Competence settings: opportunities for methodological support of helping specialists]. // Psikhologo-pedagogicheskie modeli i tekhnologii razvitiya lichnosti v tsifrovoi srede. 2022. 162 p. [in Russian]

11. Graesser, A. C., Sabatini, J. P., & Li, H. Educational psychology is evolving to accommodate technology, multiple disciplines, and twenty-first-century skills. *Annual Review of Psychology*. 2022. № 1. 547 p. [in English]

Information about authors:

Ainur Dauletova – corresponding author, 1st-year PhD student in «Pedagogy and psychology», of the Department of General Pedagogy and Psychology, South Kazakhstan Research University named after Mukhtar Auezov, Shymkent, Republic of Kazakhstan.

E-mail: dauletova-ainur@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6642-1344>

Serikbay Mamraimov – candidate of historical sciences, associate professor of the Department of History of Kazakhstan and social disciplines, South Kazakhstan Pedagogical University named after U. Zhanibekov, Shymkent, Republic of Kazakhstan.

E-mail: s_dauletuly@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3820-1513>

Aygul Spatay – PhD, acting associate professor, Department of languages and literature, Faculty of pedagogy and languages, Central Asian Innovation University, Shymkent, Republic of Kazakhstan.

E-mail: spatay.aygul@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1512-5514>

Информация об авторах:

Айнур Даулетова – основной автор, докторант 1 курса специальности «Педагогика и психология» кафедры «Общая педагогика и психология», Южно-Казахстанский исследовательский университет имени М. Ауэзова, г. Шымкент., Республика Казахстан.

E-mail: dauletova-ainur@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6642-1344>

Серикбай Мамраймов – кандидат исторических наук, доцент кафедры «История Казахстана и общественные дисциплины», Южно-Казахстанский педагогический университет имени У.Жанибекова, г. Шымкент, Республика Казахстан.

E-mail: s_dauletuly@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3820-1513>

Айгүл Спатай – PhD, и.о. ассоциированного профессора, Кафедра «Языков и литературы», факультет педагогики и языков, Центрально-азиатский Инновационный университет, г. Шымкент, Республика Казахстан.

E-mail: spatay.aygul@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1512-5514>

Авторлар туралы ақпарат:

Айнұр Дәулетова – негізгі автор, «Педагогика және психология» мамандығы бойынша 1 курс докторанты, «Жалпы педагогика және психология» кафедрасы, М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университеті, Шымкент қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: dauletova-ainur@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6642-1344>

Серікбай Мамраймов – тарих ғылымдарының кандидаты, доцент, «Қазақстан тарихы және қоғамдық пәндер» кафедрасы, Ө.Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Шымкент қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: s_dauletuly@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3820-1513>

Айгүл Спатай - PhD, қауымдастырылған профессор м.а., «Тілдер және әдебиет» кафедрасы, Педагогика және тілдер факультеті, Орталық Азия Инновациялық университеті, Шымкент қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: spatay.aygul@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1512-5514>